

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ ШЛЯХОМ ПЛАГІАТУ

Клочко С. М.

Юридичний факультет, Сумський державний університет

Куліш А. М.

д.ю.н., проф., декан юридичного факультету, Сумський державний університет

Будь-яка система правової охорони є достатньо ефективною лише за умови існування системи захисту суб'єктивних прав, зокрема авторських прав, що являє собою сукупність певних заходів, які застосовуються та спрямовуються на поновлення або визнання авторського права, а також на захист прав осіб, яким належать авторські права в разі їх порушення або оспорювання. В сфері авторського права, порушниками визнаються будь-які фізичні чи юридичні особи, які своїми діями (або бездіяльністю) порушили закріплені в нормативно-правових актах положення, якими регулюються дані правовідносини [4].

Порушення авторських прав є важливим питанням у сфері правової охорони інтелектуальної власності. Різні види порушення авторських прав призводять до негативних моментів та наслідків як для авторів, так і для суспільства в цілому. Окремі види порушень визначені Законом України «Про авторське право і суміжні права», і одним з розповсюджених порушень є плагіат - оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору [5].

Із законодавчого визначення випливають наступні ознаки плагіату як виду порушення авторських прав: 1) оприлюднення (опублікування твору) повністю або частково чужого твору; 2) твір оприлюднюється під іменем особи, яка не є автором цього твору.

Загалом, плагіат можна поділити на три основні типи:

1. Копіювання чужої роботи (як без, так і з відома) та оприлюднення її під своїм іменем.

2. Представлення суміші власних та запозичених в інших аргументів без належного цитування джерел.

3. Перефразування чужої роботи без належно оформленого посилання на оригінального автора або видавця [2, с. 61-62].

Слід зазначити, що охороні підлягають всі твори, зазначені у частині першій ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права», як оприлюднені, так і не оприлюднені, як завершені, так і не завершені, незалежно від їх призначення, жанру, обсягу, мети (освіта, інформація, реклама, пропаганда, розваги тощо) [5].

Злочинність у сфері авторського права і суміжних прав характеризується високим рівнем латентності, а використання нових технологій забезпечує правопорушникам одержання значних прибутків, що актуалізує удосконалення правового регулювання інституту авторського права і суміжних прав, у тому числі його кримінально - правову охорону.

Однією з основних причин все ще високого рівня поширення контрафактних примірників творів, комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення є недостатнє використання державою засобів кримінально - правового впливу щодо осіб, які вчиняють злочини у сфері авторського права і суміжних прав [3, с. 41].

Порушенням авторського права у вигляді плагіату, є не тільки

оприлюднення (опублікування) твору під чужим іменем (без зазначення імені автора), а й саме створення твору. І якщо таке порушення буде доведено до оприлюднення (опублікування), то порушник вже може притягатися до відповідальності. Адже, згідно із діючим авторським законодавством, авторське право виникає з моменту створення твору, тому і виявлення плагіату і притягання до відповідальності за це правопорушення можливе до опублікування чи оприлюднення твору [1].

Захист прав інтелектуальної власності - це ті заходи, що застосовуються у випадках, коли права на той чи інший об'єкт інтелектуальної власності порушені чи оскаржені. Відповідно до норм чинного законодавства України він передбачає діяльність уповноважених державних органів із визнання, поновлення прав, а також усунення перешкод, що стають на заваді реалізації прав та законних інтересів суб'єктів права у сфері інтелектуальної власності. Ця діяльність здійснюється у встановленому законодавством порядку, тобто із застосуванням належної форми, засобів і способів захисту. Захист прав інтелектуальної власності в судовому порядку є найбільш дієвим і ефективним для встановлення істини.

Згідно із ст. 51 Закону України «Про авторське право і суміжні права» захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав здійснюється в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством [5].

Угода TRIPS зобов'язує держави, які входять до складу СОТ, у своїх національних законодавствах передбачити кримінальну відповідальність за порушення авторського права (ст. 61). Виходячи з цього у законодавстві України передбачена і кримінальна відповідальність.

Так, згідно зі ст. 176 Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III (далі - КК України), кримінально-караним визнається умисне незаконне відтворення, розповсюдження об'єктів авторського права, якщо це заподіяло матеріальний збиток у значному, великому чи особливо великому розмірі. За злочин передбачено покарання у виді штрафу, виправних робіт або позбавлення волі з конфіскацією і знищенням всіх екземплярів творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних.

У ч. 1 ст. 176 КК України закріплено чотири форми вчинення даного злочину: 1) незаконне відтворення творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, відеограм і програм мовлення; 2) незаконне розповсюдження творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, відеограм і програм мовлення; 3) незаконне тиражування та розповсюдження виконань, фонограм, відеограм і програм мовлення на аудіо- та відеокасетах, дискетах, інших носіях інформації; 4) інше умисне порушення авторського права і суміжних прав. Санкції за ст. 176 КК України передбачають альтернативні покарання (штраф, виправні роботи, арешт, обмеження волі, позбавлення волі), що є загальною позитивною тенденцією КК України. Науковці наголошують на тому, що вагомою причиною, яка призводить до неефективного застосування вказаної норми, є недостатнє наукове вивчення механізму кримінально-правової охорони авторського права і суміжних прав [6, с. 250].

На думку доктора юридичних наук, професора М.Й. Коржанського, порушення авторського права і суміжних прав вчиняється тільки умисно, будь-яка помилка у використанні об'єктів авторського права і (або) суміжних прав складу злочину не утворює. С.О. Довгий зазначає, що суб'єктивна сторона «порушення авторського права і суміжних прав» характеризується умислом. Це означає, що

винна особа усвідомлює суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачає його суспільно небезпечні наслідки і бажає або свідомо допускає їх настання [8, с. 6]. Вчинення зазначених у ст. 176 КК України дій із необережності не утворює складу злочину і не тягне за собою кримінальної відповідальності.

Отже, одним із найбільш ефективних засобів захисту авторського права є кримінальна відповідальність за їх порушення, яка передбачена ст. 176 КК України. Однак існує проблема застосування вказаної норми, потребує подальшого наукового вивчення механізм кримінально-правової охорони авторського права.

Важливим напрямом розвитку вітчизняного законодавства у сфері інтелектуальної власності, зокрема авторського права та практики його застосування, має бути посилення режиму правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, у тому числі посилення відповідальності за порушення виключних прав на об'єкти авторського права.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що ефективність захисту авторського права залежить від наявності відповідного державного механізму попередження й припинення правопорушень, а також спрощення процедури доведення порушення в сфері авторського права, притягнення порушника до відповідальності [6, с. 250-251].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вахонєва Т.М. Плагіат як різновид порушення авторських прав за законодавством України [Електронний ресурс] / Т.М. Вахонєва. - Режим доступу : <http://law-property.in.ua>.
2. Гаряєва Г.М., Селегей Р.С. Плагіат, як порушення авторського права / Г.М. Гаряєва, Р.С. Селегей // Вісник НТУ «ХПІ». – 2013. - № 6 (980).
3. Гулкевич В.Д. Характеристика незаконного відтворення та розповсюдження об'єктів авторського права і суміжних прав / В.Д. Гулкевич // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 10.
4. Панькевич В.М. Плагіат як один з видів порушення авторських прав [Електронний ресурс] / В.М. Панькевич, О.С. Степанова. Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/>.
5. Про авторське право та суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. // ВВР України. – 2012. – № 43. – Ст. 214.
6. Рудник Т.В. Відповідальність за порушення авторського права / Т.В. Рудник. – Часопис Київського університету права, 2012. - № 2.
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // ВВР України. – 2014. – [Електронний ресурс]. -Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Коваль А. Порушення авторського права і суміжних прав: кримінально-правові проблеми, які потребують свого вирішення / А. Коваль // Юридична газета. – 2005. – 18серпня. - № 15.
9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001р. // Відомості Верховної Ради України. – 2015. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>